

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי

שם התלמיד/ה _____
שם בית-הספר _____
הכיתה _____
היישוב _____

מבחן ארצי בספר ויקרא

לכיתות ט'

י"ט בסיוון התש"ע

תלמידים יקרים!

קראו היטב את השאלות וענו רק על מה שאתם נדרשים להשיב.

נסחו את תשובותיכם בקיצור, בבהירות ובכתב קריא.

שימו לב: העתקה של דברי פרשן איננה נחשבת תשובה!

הקפידו נא על טוהר הבחינה, כיאה לתלמידי בית-ספר דתי הלומדים תורה ומשתדלים ללכת בדרכיה.

אנו מאחלים לכם הצלחה הן במבחן זה והן במבחנים הנכונים לכם בעתיד.

חומר העזר המותר בשימוש: 1. חומש ויקרא- מקראות גדולות

2. תנ"ך שלם

בהצלחה!

מבחן בספר ויקרא

חלק א' – שאלות קצרות

עליכם לענות על 6 מתוך 7 השאלות בפרק זה (6 נקודות לכל שאלה)

1. עיין בפרק א'.

א. " אָדָם כִּי-יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לַה' " (פסוק ב').

1. עיין בפירושו של רש"י בד"ה "אדם כי יקריב מכם".
איזו מילה בפסוק מלמדת שמדובר בקורבנות נדבה?

2. ספורנו: "אדם כי יקריב מכם: כי יקריב מעצמכם בוידוי דברים והכנעה... כי אין חפץ בכסילים המקריבים בלתי הכנעה קודמת".

מהו הערך הרצוי של הקרבנות לפי ספורנו?

מאיזו מילה בפסוק ספורנו מסיק את דבריו?

- ב. עיין בפסוקים י"ג וברמב"ן לפסוק י"ד ד"ה "ואם מן הצאן" עד המילים "וסמך ונרצה".
לפי רמב"ן, מדוע התורה איננה מפרטת את כל הדינים של קרבן העולה מן הצאן?

2. עיין בפרק י"ט פסוק ד'.

- א. עיין בפירושו של רש"י בד"ה "אל תפנו" ובד"ה "לא תעשו".
לפי רש"י, מהי משמעות האיסור "אל-תפנו, אל-האֲלִילִים"?

ומהי משמעות האיסור "וְאֵלֶּיךָ מִסֵּכָה, לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם"?

- ב. עיין בפירושו של רש"י בד"ה "ואלוהי מסכה".

רש"י מזכיר בפירושו תנאי ותוצאה שלו: "אם אתה... סופך..."

מהו הרעיון שנלמד מדברי רש"י?

מאילו מילים בפסוק רש"י מסיק את דבריו?

3. עיין בפרק ד'.

בפרק זה עוסקת התורה בכמה קורבנות חטאת.

א. עיין בפסוק ב' בפרקנו ובפרק א' פסוק ב'.

1. מה ההבדל בכינוי שמכנה התורה את מביא הקורבן בשני המקומות?

הכינוי בפרק א' _____ הכינוי בפרק ד' _____

2. עיין ברמב"ן בפרק ד' פסוק ב' בד"ה "נפש" עד המילים "ורבותינו דרשו".

כיצד מסביר רמב"ן את הכינוי המיוחד למביא הקורבן בפרקנו [פרק ד']?

ב. 1. מהו הדבר המשותף לחיוב החטאת בכל המקרים הנזכרים בפרק? (היעזר בפירושו של

רש"י לפסוק ב' בד"ה "מכל מצוות ה'" ונסח את תשובתך בלשונך). _____

2. בקורבן חטאת של מי עוסקת התורה בכל אחת מהפיסקאות הבאות? (היעזר בפירושו

של רש"י ונסח את תשובתך בלשונך).

פסוקים ג'– י"ב _____

פסוקים י"ג– כ"א _____

4. עיין בפרק י'.

א. עיין בפסוקים ח'–י"א, ובפירושו של רש"י לפסוק ט' ולפסוק י"א.

1. באר את ציווי התורה בפסוק ט' _____

2. איזה ציווי שנזכר בפסוקים אלה נוהג גם בימינו?

_____

ב. עיין בפסוקים ט"ז–כ'.

1. מה גרם למשה לקצוף על אלעזר ועל איתמר בני אהרון?

_____

2. הסבר כיצד מפייס אהרון את משה לפי פסוק י"ט? _____

_____

5. עיין בפרק י"ט.

א. עיין בפסוקים כ"ג-כ"ה ובפירושו של רש"י.

1. מהו הדין שיש לנהוג בפרי העץ בשלוש השנים הראשונות?

---

2. כיצד צריך לנהוג בפרי בשנה הרביעית?

ב. עיין ברמב"ן לפסוק כ"ג: **"וטעם המצווה הזאת**, לכבד את ה' מראשית כל תבואתנו מפרי העץ ותבואת הכרם ולא נאכל מהם עד שנביא כל פרי שנה אחת הילולים לה'. והנה אין הפרי בתוך שלוש שנים ראוי להקריבו לפני ה' הנכבד, לפי שהוא מועט ואין האילן נותן בפריו טעם או ריח טוב בתוך שלוש שנים, ורובן לא יוציאו פירות כלל עד השנה הרביעית. ולכך נמתין לכולן ולא נטעום מהם עד שנביא מן הנטע שנטענו כל פריו הראשון קודש לפני ה' ושם יאכלוהו ויהללו את שם ה', והמצווה הזאת דומה למצוות הביכורים".

"ואמת הדבר עוד, כי הפרי בתחילת נטיעת האילנות רב הלחות דבק מאד מזיק לגוף ואיננו טוב לאכלה, כדג שאין לו קשקשת, והמאכלים הנאסרים בתורה הם רעים גם לגוף".

1. הסבר במה דומה הטעם לציווי שבקטע למצוות הביכורים?

---

2. הסבר במה דומה הטעם לציווי שבקטע למאכלות אסורים?

---

6. עיין בפרק כ"ג פסוקים ט'- כ"ב.

א. עיין ברמב"ן לפסוק י' ד"ה "דבר אל בני ישראל" עד המילים "אמר הכל בפרשה אחת".

1. לפי רמב"ן מדוע אין פרשה מיוחדת לחג השבועות?

---

2. מהו התאריך (יום וחודש) אליו מתכוונת התורה באומרה "ממחרת השבת" בפסוק י"א?

ב. עיין בפסוק יד'.

1. מהו איסור "חדש"?

---

2. מהו התאריך (יום וחודש) אליו מתכוונת התורה באמרה: "עד עצם היום הזה"?

---

7. עיין בפרק כ"ד, פסוקים י'- ט"ז.

א. 1. מה גרם לבן האישה הישראלית לנקוב את שם ה' ולקללו? (היעזר בפירושו של רש"י לפסוק י' בד"ה "ויצא בן אישה ישראלית")

---

2. מדוע מציין הכתוב שהמקלל הינו "בן איש מצרי"? (היעזר בפירושו של ספורנו לפסוק י').

ב. מה עשו ישראל בתחילה עם המקלל ומדוע עשו כך? היעזר בפירושו של רש"י לפסוק י"ב.

חלק ב' - שאלות מקיפות

עליך לענות על 2 מתוך 3 השאלות בפרק זה (18 נקודות לכל שאלה, 6 נקודות לכל סעיף)

8. עיין בפרק ה'.

א. עיין בפסוקים ד'- ו'.

כתוב בלשונך מהו המקרה שבו עוסקת התורה בפסוק ד'? היעזר ברש"י.

_____

מהם שני הדברים שצריך לעשות מי שחטא בחטא זה לפי פסוקים ה'- ו'? _____

_____

ב. עיין בפסוקים כ'- כ"ו.

כתוב בלשונך מהו המקרה שבו עוסקת התורה בפסוקים כ'- כ"ב? _____

_____

מה הם שלושת הדברים שצריך לעשות מי שחטא בחטא הנזכר בקטע ובא לחזור בתשובה?

1. _____

2. _____

3. _____

ג. עיין בפירושו של רש"י לפסוק כ"א בד"ה "נפש כי תחטא".

1. מיהו ה"שלישי שביניהם" שעליו מדבר רבי עקיבא? _____

2. לפי דברי רש"י מי חמור יותר המכחש בפיקדון או המכחש בהלוואה?

_____ נמק את תשובתך _____

_____

9. עיין בפרק י"ח פסוקים ד'- ה'.

א. עיין בפירושו של רש"י לפסוק ד' בד"ה: "את משפטי תעשו" וברמב"ן שלפניך:

"ועל דרך הפשט משפטי כמשמעו הדינין האמורים בפרשת ואלה המשפטים ובכל התורה ולכך יאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כי הדינים נתנו לחיי האדם בישוב המדינות ובשלום האדם שלא יזיק איש את רעהו ולא ימיתנו וכן יחזקאל הזכיר פעמים רבות במשפטים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם".

לפי רש"י מהם "המשפטים"?

לפי רמב"ן מהם "המשפטים"?

ב. עיין בפירושו של רש"י לפסוק ה' בד"ה "וחי בהם" ובפירושו של רמב"ן בקטע שצוין

בסעיף א'.

1. מהי המשמעות של "וחי בהם" לפי רש"י?

מהי המשמעות של "וחי בהם" לפי רמב"ן?

2. במסכת יומא (דף פה, ע"ב) נאמר: "מנין לפיקוח נפש שדוחה את השבת? אמר רב יהודה אמר

שמואל: 'וחי בהם' ולא שימות בהם".

מהי המשמעות של "וחי בהם" לפי הגמרא?

ג. על פסוקים אלה כותב רד"צ הופמן: "ביתר דיוק יש להגדיר את ה"משפטים" כזכויות או כדינים

הקובעים את היחסים שבין אדם לחברו, ואילו ה"חוקים" מציינים חובות בנוגע לאדם עצמו, לשמור על טהרת גופו ונשמתו הוא, וגם כלפי הברואים, לשמור על חוקי הטבע שניתנו על ידי ה'. ולמעשה הוא באמת כך, שאת המשפטים קל יותר להבין מאשר את החוקים. אולם זה נובע רק מתוך כך, שהיחסים המסודרים על ידי משפטים, ידועים וקרובים לנו יותר, ואילו ענייני החוק הם לפי טבעם ותכונתם בלתי מובנים בנקל".

לפי רד"צ הופמן מהם "משפטים" ומהם "חוקים"?

"משפטים" הם

"חוקים" הם

10. עיין בפרק כ"ה פסוקים ב'- י"ג.

א. ציין שלושה ציווים של התורה הנוהגים גם בשמיטה וגם ביובל.

1. _____

2. _____

3. _____

ב. עיין בפירוש רש"י לפסוק י' בד"ה "יובל היא" וברמב"ן שלפניך:

"ולפי דעתי לא קראו הכתוב יובל על התקיעה רק על הדרור כי לא הזכיר השם הזה בכתוב הראשון שאמר והעברת שופר תרועה אבל אמר וקראתם דרור בארץ לכל יושביה שיהיו כולם בני חורין לדור בכל מקום שירצו ואמר יובל הוא שבה יובל כל איש אל אחוזתו ואל משפחתו יובילוהו רגליו מרחוק לגור".

מדוע נקראת השנה "יובל" לפי רש"י? _____

מדוע נקראת השנה "יובל" לפי רמב"ן? _____

ג. עיין בפסוקים ח'- ט'.

1. עיין בפסוק ח' ובפירושו של רש"י בד"ה "והיו לך".

לפי רש"י, מדוע מציינת התורה את הסיכום "תשע וארבעים שנה" ואינה מסתפקת בציון הספירה "שבע שנים שבע פעמים"? _____

_____

2. עיין בפסוק ט' ובפירושו של רש"י בד"ה "ביום הכיפורים".

הסבר את שאלתו של רש"י _____

מהי המסקנה ההלכתית שמסיק רש"י מפסוקנו בעקבות שאלתו? _____

_____

חלק ג' - ביאורים

עליך לענות על שתי השאלות שבפרק זה. שים לב להנחיות המופיעות בראש כל שאלה!

11. המשמעות ההלכתית על פי רש"י.

ענה על 6 מתוך 7 הסעיפים הבאים (3 נקודות לכל סעיף)

א. "אֵךְ מַעֲיֵן וּבֹר מְקוֹה-מַיִם, יְהִיֶה טְהוֹר; וְנִגַע בְּנִבְלָתָם, יִטְמָא" (י"א, ל"ו)

ב. "וְלִפְנֵי עוֹר, לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל" (י"ט, י"ד)

ג. "לֹא תַעֲמִד עַל-דָּם רֵעֶךָ" (י"ט, ט"ז)

ד. "כִּפָּאֵר יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם כִּן יִנְתֵּן בּוֹ" (כ"ד, כ')

ה. "וְהִקְרִיב אֶת-אֲשֶׁר לַחֲטָאת רִאשׁוֹנָה" (ה', ח')

ו. "וְאֵת-אֵלֶּה תִשְׁקֹצוּ מִן-הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ שְׂקָץ הֵם" (י"א, י"ג)

ז. "לֹא-תִרְדֶּה בּוֹ בְּפִרְךָ" (כ"ה, מ"ג)

---

12. ביטויים ומושגים

באר 5 מתוך המושגים הבאים (2 נקודות לכל מושג) (תתקבל גם דוגמה במקום הסבר).

א. תשומת יד: _____

ב. אונאת דברים: _____

ג. מלאכת עבודה: _____

ד. אבני צדק: _____

ה. נטירה: _____

ו. ספיח: _____

ז. עוללות: _____